

درس نهم

زندگی در دنیای امروز و عمل به احکام الهی

تزکیه رمز رستگاری

قرآن کریم، رمز سعادت و رستگاری ما را تزکیه نفس دانسته و می‌فرماید:

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا^۱

به یقین هر کس خود را تزکیه کرد، رستگار شد.

۱) تزکیه نفس زمانی اتفاق می‌افتد که نفس ما از آلودگی‌ها پاک شود. این کار با توبه از گناهان آغاز می‌شود؛ اما برای تداوم پاک ماندن جان و دل انسان، می‌بایست علاوه بر توبه به سایر دستوراتی که خداوند فرمان داده است عمل نمود. دستورات اخلاقی، عبادی و... در این درس به یکی از مهم‌ترین این دستورات، یعنی احکام می‌پردازیم.

۲. احکام و قوانین دین اسلام چه آثار و فوایدی دارد؟

۳. چرا نباید قوانین بشری را با قوانین الهی مقایسه کرد با ذکر مثالی توضیح دهید؟

۴. خداوند در سوره توبه آیه ۱۰۹، در مورد پایه و اساس زندگی انسان چه می فرماید و چه هشدار می دهد؟

یگانه راه اطمینان

۲) احکام و قوانین دین اسلام، علاوه بر اینکه زندگی سالم در دنیا را تضمین می کند، سعادت و نیک بختی اخروی و ابدی را نیز تأمین می نماید. بنابراین، نمی توان بایدها و نبایدهای دینی و الهی را با قوانین بشری که اهداف محدود و کوچک دنیوی دارند، مقایسه کرد. ^۱ مثلاً گفت چرا خداوند برای فلان گناه چنین مجازاتی قرار داده است؟ چرا که خداوند می داند آن گناه مانعی بزرگ بر سر راه سعادت و نعمت های ابدی است؛ نعمت هایی که خداوند بخشی از آن را در قرآن کریم به ما معرفی کرده و مراتبی از آن هم که اخروی است؛ در این دنیا قابل درک و توصیف نیست. ^۳

«هیچ کس نمی داند چه پاداش هایی که مایه روشن چشم هاست برای آنها نهفته شده؛ این پاداش کارهایی است که انجام می دادند.»^۱

قابل تصور نبودن پاداش های اخروی

در همین مورد، خداوند به پیامبر ﷺ می فرماید:

«برای بندگان نیکو کارم چیزهایی ذخیره کرده ام که نه چشمی دیده، نه گوشی شنیده و نه به ذهن کسی خطور کرده است.»^۲

شما «عمر جاودان همراه با خوشبختی» را در نظر بگیرید؛ کدام برنامه غیردینی است که بتواند این هدف بزرگ را تضمین کند و ما را به آن برساند؟

بنابراین ^۱ زندگی دینی تنها شیوه مطمئن و قابل اعتمادی است که پیش روی هر انسان خردمند و عاقبت اندیش قرار دارد. هر کس که نگران عاقبت کار خود است به روشنی درمی یابد که تکیه بر خداوند و اعتماد به دستورات او، هرگونه نگرانی نسبت به آینده را از بین می برد. در غیر این صورت، آینده ای غیر قابل اعتماد در انتظار اوست. ^۲ خداوند، در سوره توبه با هشدار دادن به این مطلب می فرماید:

آیا آن کس که بنیاد [کار] خود را پایه و اساس زندگی مومنان بر تقوا و رضایت الهی است. بر پایه تقوای الهی

و خشنودی خدا نهاده، بهتر است؛

یا کسی که بنای خود را پایه و اساس زندگی گناهکاران بر لبه پرتگاه دوزخ است. بر لبه پرتگاهی در حال سقوط ساخته

و با آن در آتش دوزخ فرو می افتد؟

و خداوند گروه ستمکاران را هدایت نمی کند.

أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ،
عَلَى تَقْوَى مِنَ اللَّهِ
وَ رِضْوَانٍ خَيْرٌ
أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ،
عَلَى شَفَا جُرْفٍ هَارٍ
فَأَنهَارَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ
وَ اللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ^۳

۱- سوره سجده، آیه ۱۷.

۲- الجامع الصغير، سیوطی، ج ۲، ص ۲۳۷.

۳- سوره توبه، آیه ۱۰۹.

پیام کلی آیه: مقایسه میان زندگی استوار مومنان با زندگی لبه ی پرتگاهی ستمکاران

۵. آیا میان نعمت های الهی در آخرت و احکام دین ارتباط و هماهنگی وجود دارد؟ توضیح دهید

۶. چرا باید به همه احکام و دستورات خداوند عمل شود؟ اهمیت این موضوع در چیست؟

شکل دوم سوال : حکمت احکام و دستورات خداوند به چه معناست؟ اهمیت این موضوع در چیست؟

تدبر در قرآن

با تدبر در آیه شریفه صفحه قبل به سؤال های زیر پاسخ دهید :

۱- زندگی محکم و استوار بر چه پایه هایی بنا می شود؟

پرهیزکاری و تقوا - طلب خشنودی خداوند

۲- مقصود از بنای زندگی بر لبه پرتگاه، «عَلَى شَفَا جُرْفٍ هَارٍ»، چیست؟ فردار ۹۸ تهری

سهل انگاری در عمل به دستورات خداوند و بی توجهی به احکام خداوند

۳- چرا خداوند کسانی را که زندگی خویش را بر لبه پرتگاه بنا کرده اند، ظالم نامیده است؟

زیرا با عمل نکردن به دستورات خدا و گرفتار شدن به گناه، خود را از زندگی خوب دنیایی و

زندگی جاودانه سرشار از نعمت و آسایش اخروی محروم کرده اند در واقع به خود ظلم کرده اند.

شایسته است در زمینه احکام دین به نکات زیر توجه جدی داشته باشیم :

۴- میان سعادت انسان در دنیا و جهان آخرت و بایدها و نبایدهای دین (احکام)، ارتباط و هماهنگی

برقرار است، گرچه ممکن است درک آن برای ما، در حال حاضر ممکن نباشد. بنابراین، از هر راهی

نمی توان به سعادت اخروی رسید؛ درست مانند رشد بدن در همین دنیا که فقط با تغذیه صحیح حاصل

می شود. از این رو، آن هدف بزرگ با یک زندگی غیرمسئولانه و بدون برنامه سازگار نیست) بلکه یک

زندگی جدی و یک عزم قوی و استوار را طلب می کند.

۵- هر دستور خداوند، دلایل خاص خود را دارد که «حکمت» آن حکم و دستور نامیده می شود.

گاهی ما حکمت برخی از دستورات خداوند را می دانیم و گاه از آنها مطلع نیستیم. گاهی هم از علوم

مختلف کمک می گیریم تا حکمت آن را به دست بیاوریم) (این یک تلاش خوب و ارزشمند است. اما

باید توجه داشته باشیم که آنچه ما کشف می کنیم، در برابر علم بی نهایت الهی که وضع کننده این احکام

است بسیار ناچیز است) بنابراین نباید چنین بیندازیم که با فهمیدن یکی از حکمت های یک دستور الهی

به همه حکمت های آن پی برده ایم و این فهم را مبنای تصمیم گیری قرار دهیم.

۶- از آنجا که خداوند نصیحت گر حقیقی مردم و خواهان سعادت آنان است، به منظور پیشگیری از

خطرات، هشدارهایی داده است تا مردم، قبل از گرفتار شدن، آن خطرات را بشناسند و از آن دوری کنند) ۸

اما کسانی که از گسترش این خطرات نفع می برند به ما می گویند چرا در اسلام این قدر منع کردن و حرام

کردن رایج است؟! در حالی که می دانیم چنین نیست؛ مثلاً اسلام صدها نوع ورزش و بازی را که در دنیا

رواج دارد، حلال می شمارد و مردم را نه تنها به ورزش کردن تشویق می کند بلکه اگر ورزش به قصد آمادگی

۷. گاهی ما علت احکامی را که نمی دانیم با تلاش و از راه علم به دست می آوریم، آیا اسلام این تلاش را تأیید می کند؟

۸. چرا خداوند در احکام دین خطرات انحرافی را گوشزد کرده است؟

۹. "چرا در اسلام اینقدر منع کردن و حرام کردن رایج است" این گفته و عقیده چه کسانی است؟

پاسخ: کسانی که به دنبال منفعتشان از این حرام ها هستند.

۱۰. نگاه اسلام در مورد ورزش و بازی چیست؟ در احکام اسلامی چه ورزشی منع شده است؟

۱۱. خداوند برای منع یک عمل به چه چیزی نگاه می کند؟

۱۲. فقها و مجتهدین احکام اسلامی را متناسب با چه چیزی استخراج می کنند مثال بزنید؟

۱۳. رفتار پیامبران و فقها و مجتهدین در برابر تمایلات انحرافی جامعه چگونه بود؟

برای انجام وظایف الهی باشد، آن را مستحب و دارای پاداش اخروی می داند. (اسلام فقط ورزشی را که همراه با قمار یا زیان آور باشد، بد می شمارد و منع می کند؛ این یک منع، با آزادی اجرای صدها ورزش و بازی دیگر، قابل مقایسه نیست. اما تشویق کنندگان به قمار، این یک منع را چنان بزرگ می کنند که گویی دین مانع ورزش و بازی شده است.) ممکن است همین منع را هم برخی دوست نداشته باشند! اما خداوند به ضررهای یک عمل نگاه می کند، نه دوست داشتن یا نداشتن مردم (قرآن کریم می فرماید :

... و بسا چیزی را خوش نمی دارید و آن برای شما خوب است و بسا چیزی را دوست می دارید و

آن برای شما بد است و خدا می داند و شما نمی دانید.^۲ تسلیم بودن در برابر دستورات خداوند حکیم هر چند که ما مصلحت آن را ندانیم

۴- درست است که اسلام در هر دوره و زمانه ای قابل اجراست و هر قدر زندگی بشر پیچیده تر شود و نیازهای جدیدی پدید آید، (فقها و مجتهدین می توانند احکام اسلامی را متناسب با آن شرایط استخراج کنند، اما این بدین معنا نیست که اگر جوامع بشری دچار انحراف شدند و خواسته ها و تمایلات مخالف با سعادت خود پیدا کردند، اسلام آن خواسته ها را بپذیرد و مطابق با آنها حکم کند.)^۳ در طول تاریخ جوامعی بوده اند که منحرف شده اند، اما پیامبرشان در مقابل آن انحراف ایستاده و با آنان مبارزه کرده است.^۲ در زمانه ما هم انحرافات هست که دامنگیر گروه زیادی از مردم دنیا شده، مثلاً در برخی کشورها قمار و شراب رایج شده است. این دو عمل میان مردم عرب قبل از اسلام نیز رایج بود و آنان که قماربازان ماهری بودند، بسیار سود می کردند و آنان که شراب می فروختند منفعت خوبی به چنگ می آوردند و اقتصادشان رونق داشت. وقتی تازه مسلمانان شنیدند که پیامبر ﷺ به دستور خداوند این دو عمل را حرام کرده نزد پیامبر آمدند و در این باره از او سؤال کردند. خداوند نیز این آیه را نازل کرد :

حُرْمَتِ شَرَابٍ وَ قَمَارٍ

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ

قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ

وَ مَنَافِعُ لِلنَّاسِ

وَ إِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا

منظور منفعت های مادی که از تولید، خرید و فروش به دست می آید.

علت حرمت:

ضرر و گناه بیشتر نسبت به منفعتشان

از تو درباره شراب و قمار می پرسند

بگو در آن دو گناهی بزرگ

و منفعت هایی برای مردم است

اما گناهشان بزرگ تر از منفعتشان است.

۱- امیرالمؤمنین در دعای کمیل از خداوند درخواست می کند که اعضا و جوارح او را قوی کند تا بهتر بتواند وظایف خود را انجام دهد (قَوْعَلِي خِدْمَتِكَ جَوَارِحِي وَ اَشُدُّ عَلَيَّ الْعَزِيمَةَ جَوَانِحِي...)

۲- سوره بقره، آیه ۲۱۶.

۳- مثلاً با اینکه اکثریت قوم لوط خواسته های نامشروع داشتند، حضرت لوط عليه السلام در برابر تمایلات انحرافی آنان ایستاد و هیچ گاه در برابر قوم خود کوتاه نیامد.

۴- خمر در زبان عربی به معنای پوشاندن است و از این جهت به شراب خمر گفته می شود که با مستی ای که ایجاد می کند، گویی روی عقل برده ای می افکند و مانع عملکرد آن می شود.

۵- سوره بقره، آیه ۲۱۹.

شکل سوم سوال: چرا در دین مبین اسلام، قمار، حرام شمرده شده است و انسان ها از انجام آن منع شده اند؟

مسلمانان این کلام خدا را پذیرفتند و آنها هم که این کسب و کار را داشتند، از منفعتی که برایشان داشت صرف نظر کردند تا مرتکب گناه نشوند. اما با روی کار آمدن بنی امیه و بنی عباس، بار دیگر شراب و قمار در دربار آنها رواج پیدا کرد و به دنبال آن برخی از مردم نیز مرتکب این دو عمل شدند. با این حال عموم مسلمانان، هیچ گاه زشتی این عمل را فراموش نکردند.

۱۴ (قمار علاوه بر اینکه یک کار بیهوده است، پول و ثروت مردم را در مسیری که هیچ فایده‌ای برای جامعه ندارد به کار می‌گیرد. از طرف دیگر، این عمل میان برنده و بازنده کینه و دشمنی به وجود می‌آورد. امروزه متأسفانه در برخی از کشورها، از جمله آمریکا قمارخانه‌های بزرگ و مجلل ساخته شده و گاه رئیس جمهور یک کشور، خودش صاحب قمارخانه‌های بزرگ است و از این راه کسب ثروت می‌کند. اما این فراگیری دلیل نمی‌شود که اسلام در برابر آن کوتاه بیاید و آن را گناه محسوب نکند.

یکی دیگر از انحرافات قبل از اسلام که امروزه هم در برخی جوامع رایج شده، ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرع است. ۱۶ رایج شدن این ارتباط بازگشتی به دوران جاهلیت است و بنیان خانواده را متزلزل می‌کند. همان‌طور که در کشورهایی که این قبیل رابطه‌ها وجود دارد، خانواده استحکام خود را از دست داده و فرزندان تک‌سرپرست فراوان شده‌اند. ۱۶

قرآن کریم در همان زمان نزول که این عمل فراوان بود، در مقابل آن ایستاد و آن را گناه کبیره شمرد و راه‌های آسان و بدون گناه برای ارتباط جنسی پیشنهاد داد. ۱۷ این حکم نه تنها برای دیروز بلکه برای امروز و فردای انسان‌ها باقی است تا هیچ‌گاه موقعیت خانواده متزلزل نشود و سلامت جسمی و روحی انسان‌ها به خطر نیفتد. ۱۷

فلسفه = علت = حکمت

به زنا نزدیک نشوید

قطعاً آن عملی بسیار زشت

و راهی ناپسند است.

وَلَا تَقْرَبُوا الزَّوْنِ

إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً

وَسَاءَ سَبِيلاً^۳

حرمت و ممنوعیت زنا

فلسفه حرمت زنا: به دلیل زشتی بسیارش و ترغیب کردن به گناهان دیگر.

زندگی در شرایط ویژه

آری، این سخن درست است که فرهنگ و تمدن امروزی بشر براساس دستورات الهی شکل نگرفته و بسیاری از عادت‌ها و رفتارها با دستورات دینی در تعارض است و این تعارض، رعایت قوانین

۱- منظور از «منافع للناس» در آیه نیز، همان منافع‌های اقتصادی است که برخی مردم از تولید و خرید و فروش شراب کسب می‌کردند.

۲- به کتاب‌های «جهان در عصر بعثت» از شهید سید محمد حسینی بهشتی و «سنن جاهلی عرب و روش برخورد قرآن کریم» از محمدعلی امانی مراجعه کنید.

۱۵. سه مورد از انحرافات قبل اسلام که امروزه فراگیر شده اند کدامند؟ قمار - شراب - ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرعی

۱۶. پیامد ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرعی را بنویسید؟

۱۱۲ ۱۷. دلایل قاطعیت قرآن کریم در برابر زنا و گناه کبیره شمردن آن چیست؟

شکل دوم سوال: چرا در آیه ی «وَلَا تَقْرَبُوا الزَّوْنِ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلاً» انسان از نزدیک شدن به زنا نهی شده است؟

الهی را تا حدودی سخت کرده است، اما از آنجا که ایمان داریم این قوانین، فرمان‌های خداست، با اعتماد به نفس بالا و توکل بر او وارد عمل می‌شویم. در این صورت^{۱۸} (هم زمینه را برای آگاهی دیگران نسبت به اسلام فراهم می‌نماییم و هم از اسلامان در صحنه عمل و زندگی دفاع می‌کنیم؛ همان‌طور که در سال‌های قبل از سرزمین و آیینمان با تمام وجود دفاع کردیم و موفق شدیم)^{۱۹}

بیشتر بدانیم

کتاب «خاطرات سفیر» سرگذشت یک دختر دانشجو است که تصمیم گرفته در معتبرترین دانشگاه‌های اروپا تحصیل کند و در عین حال همه احکام دین را رعایت نماید. این کتاب، خاطرات او از بخشی از اتفاقاتی است که در مدت تحصیل برای وی رخ داده است.^۱ در ادامه قسمتی از یکی از این خاطرات را می‌خوانیم:

کنفرانس مد

دانشگاه آنژ^۲ من را فرستاده بود به یه کنفرانس که طراحان لباس، مدهای تابستان آینده را رونمایی می‌کردن. ساعت ۸ صبح توی سالن کنفرانس بودم. یکی از طراحی‌های مد سخنرانی‌اش را آغاز کرده بود. لباسایی که طراحی‌شون را در قالب بروشور نشون می‌داد افتضاح بودن؛ تیکه پاره ... شل و ول ... خانم طراح حدود دو ساعت حرف زد. از اینکه این لباسا ال هستند و بل هستند و ما برنامه‌هایی برای جا انداختن این مد داریم.

موقع پذیرایی شد. در سالن پذیرایی توجهم به لباس خانم طراح جلب شد. بسیار شیک و شکیل و سنگین! یک کت و شلوار سرمه‌ای با یه بلیز یقه شکاری صدفی و یه گردنبند مروارید. موهای کوتاه مرتب داشت و اتفاقاً بسیار بسیار معقول و متناسب لباس پوشیده بود. من تنها خانم محجبه سالن بودم و با نگاه کردن به اون حس کردم همون قدر که اون توجه من رو جلب کرده من هم برای اون جذابم. به سمتش رفتم و شروع کردم به معرفی خودم. زمان استراحت داشت تموم می‌شد و باید برمی‌گشتیم توی سالن سخنرانی، اما یه علامت سؤال تو ذهنم بود که تصمیم گرفتم از ایشان بپرسم:

۱- خاطرات سفیر، نیلوفر شادمهری، دانشجوی دکترای رشته طراحی صنعتی.

۲- Angers: دانشگاهی در شهر آنژ فرانسه که نویسنده در آن دوره دکتری خود را گذرانده است.

۲۰. فرهنگ یعنی چه؟ نوع اجزاء و عناصر فرهنگی هر جامعه نشان دهنده ی چیست؟

۲۱. معیارهای اصلی تشخیص ارزشمندی و فرهنگ برتر جوامع را بنویسید؟

— عذر می‌خوام؛ به سؤال خصوصی!

— بله، بپرس.

— لباسایی که شما پوشیدید صد و هشتاد درجه با اونچه تیم شما طراحی کرده تفاوت داره، شما خودتون هم حاضرید از این لباسایی که طراحی کردید بپوشید؟! ابروهایش را بالا انداخت و خندید و همون‌طور که به سمت در ورودی سالن می‌رفت گفت: «نه... نه... من به مدیرم. شأن من نیست! اینا برای من نیست، برای مردمه»...»

با توجه به آنچه گفته شد، نحوه اجرای احکام اسلامی در سه عرصه فرهنگ و ارتباطات، ورزش و بازی و اقتصاد را بیان می‌کنیم:

۱- عرصه فرهنگ و ارتباطات

۲۰ (فرهنگ، روح حاکم بر جامعه و نشان‌دهنده هویت و شخصیت آن است. نوع اجزا و عناصر فرهنگی هر جامعه نشان‌دهنده درجه و میزان ارزشمندی و تعالی آن جامعه است.)^{۲۰} (اعتقاد به خدا و یکتاپرستی، ایمان و اعتقاد به پیامبران الهی و اعتقاد به معاد و پابندی به آن، معیارهای اصلی در تشخیص ارزشمندی فرهنگ جوامع است.)^{۲۰} توجه به عدالت، خردورزی، علم و دانش، عفاف و پاکدامنی، دوری از شهوت و غضب و پابندی به احکام و دستورات الهی از معیارهای دیگر یک فرهنگ برتر است.

۲۲ (احکام و قوانین اجتماعی اسلام باید به گونه‌ای تنظیم شود که سبب رشد و تقویت این معیارها شود.)^{۲۲}

از این رو:

۱- تولید، توزیع و تبلیغ فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی، لوح‌های فشرده،

مجلات، روزنامه‌ها، کتاب‌ها و انواع آثار هنری به منظور گسترش فرهنگ و

معارف اسلامی و مبارزه با تهاجم فرهنگی و ابتذال اخلاقی، از مصادیق مهم

عمل صالح و از واجبات کفایی^۲ و دارای پاداش اخروی بزرگ است.

نکته مهم^{۲۳}: حق نشر، حق تکثیر یا کپی رایت، مجموعه‌ای از حقوقی است که به پدیدآورنده یک

اثر در حوزه کارهای ادبی، سینمایی، موسیقی، عکاسی، نرم‌افزار، طراحی‌های صنعتی و... تعلق

می‌گیرد. یکی از این حقوق این است که تنها پدیدآورنده آن اثر اجازه نشر و تکثیر آن را دارد و هرگونه

۱- تلخیص از کتاب خاطرات سفیر، صص ۱۴۵ تا ۱۵۰

۲- واجب کفایی، عملی است که بر همه واجب است، اما اگر کسانی در حد کفایت به آن اقدام کنند، از دوش دیگران برداشته می‌شود.

واجب عینی عملی است که انجام آن بر تک تک مسلمانان واجب است.

۲۲. احکام و قوانین اسلام باید چگونه تنظیم شود؟

۲۳. حق نشر، حق تکثیر یا کپی رایت به چه معناست؟ نظر مراجع در این مورد را بنویسید؟

۲۴. مرکز وسایل ارتباطی که از ابزار کشورهای سلطه‌گراست در کشورهای نظیر ..... است که صاحبان آن

..... بزرگی هستند که در دولت نفوذ دارند. پاسخ: آمریکا - سرمایه‌داران

۲۵. یکی از مهم‌ترین ابزارهای کشورهای سلطه‌گر برای تسلط بر دیگر کشورها کدام است؟

استفاده و بهره‌برداری از اثر نیاز به دریافت اجازه از پدیدآورنده دارد. طبق نظر همه مراجع، اگر تولیدکننده یک اثر، تکثیر و کپی آن اثر را جایز نداند تکثیر آن حرام است؛ خرید و استفاده از این آثار نیز حرام می‌باشد) ۲۳

۲- ایجاد پایگاه‌های اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی در فضای مجازی به منظور اشاعه فرهنگ و

معارف اسلامی و مقابله با اندیشه‌های کفرآمیز و ابتذال اخلاقی، مستحب است و در مواردی واجب کفایی؛ کفایی افرادی که توانایی علمی، فنی و مالی آن را دارند باید به ایجاد آن مبادرت ورزند.

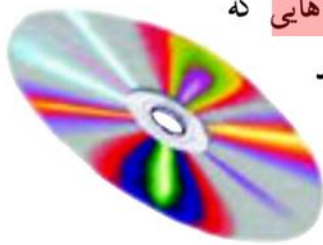
یکی از مهم‌ترین ابزارهای کشورهای سلطه‌گر، (وسایل ارتباطی از قبیل پایگاه‌های اینترنتی، شبکه‌های اجتماعی، ماهواره‌ها و سایر رسانه‌های اجتماعی است.) مرکز این وسایل ارتباطی در کشورهای نظیر آمریکا است و صاحبان آنها سرمایه‌داران بزرگی هستند که معمولاً در دولت‌های خود نفوذ فراوان دارند و برای (تسلط بر کشورها اقداماتی از قبیل: به دست آوردن اطلاعات محرمانه اقتصادی، سیاسی، نظامی و فرهنگی کشورها و تجزیه و تحلیل آنها برای تصمیم‌گیری‌های دقیق علیه کشورهای مورد هدف را انجام می‌دهند.) ۲۶

از همین رو (لازم است مانع سلطه رسانه‌ای و ارتباطی بیگانگان بر کشور شویم و این یکی از مهم‌ترین مصداق‌های قاعده «نفی سبیل» است. بنابراین بر دولت اسلامی واجب است که زیرساخت‌های لازم برای پایگاه‌های ارتباطی بومی و داخلی را فراهم کند. بر ما نیز واجب است که حتی المقدور از وسایل ارتباطی داخلی بهره‌بریم و مانع نفوذ و سلطه رسانه‌ای بیگانگان شویم.) ۲۷

۳- استفاده از موسیقی، خواه موسیقی سنتی و کلاسیک باشد و خواه غیر سنتی و مدرن جایز و حلال است. (فقط آن نوع موسیقی که بی‌بندوباری و شهوت را تقویت و تحریک می‌کند و مناسب مجالس لهو و لعب است، حرام است. استفاده از ابزارها و آلات موسیقی برای اجرای سرودها و برنامه‌های فرهنگی مفید نیز حلال و جایز است.) ۲۸

۴- تولید، توزیع و تبلیغ فیلم‌ها، لوح‌های فشرده و سایر رسانه‌هایی که در بردارنده تصاویر یا متونی هستند که موجب انحراف و فساد می‌شوند و یا در بردارنده موسیقی مطرب و مناسب با مجالس لهو و گناه باشند، از گناهان بزرگ شمرده می‌شود و خرید و فروش آنها حرام است. همچنین، تماشا کردن و گوش دادن به آنها نیز حرام است.

۵- (شرکت در مجالس شادی، مانند جشن عروسی، جشن‌های مذهبی و ملی جایز است و حتی اگر

۱- قرآن کریم می‌فرماید: «وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا»؛ سورة نساء، آیه ۱۴۱.

۲۶. هدف سرمایه‌داران از تسلط بر رسانه‌ها چه چیزی است؟ و برای رسیدن به آن هدف دست به چه اقدامی می‌زنند؟

۲۷. در مورد اهمیت منع سلطه رسانه‌ای و ارتباطی بیگانگان بر کشور، توضیح دهید. وظیفه‌ی ما در این رابطه چیست؟

شکل دوم سوال: یکی از مهم‌ترین مصداق‌های قاعده‌ی نفی سبیل کدام است؟ وظیفه‌ی ما در این رابطه چیست؟

۲۸. چه نوع موسیقی حرام است؟ استفاده از ابزار آلات موسیقی برای سرودها و برنامه‌های فرهنگی چه حکمی دارد؟
۲۹. شرکت در مجالس شادی مانند جشن عروسی و جشن‌های ملی، مذهبی چه حکمی دارد توضیح دهید؟

۳۰. توصیه های دین اسلام به مسلمانان در زمینه ورزش را بنویسید؟

۳۱. سبک زندگی اقتصادی در حال حاضر مبتنی بر چه چیزی است؟

موجب تقویت صلهٔ رحم یا تبلیغ دین شود مستحب است؛ به شرط آنکه در این مجالس، احکام دین مانند روابط میان محرم و نامحرم رعایت شود. (۲۹)

۲- عرصهٔ ورزش و بازی:

۳۰. (دین اسلام از مسلمانان می خواهد برای سلامت و تندرستی خود بکوشند و از هر کاری که تندرستی را به خطر می اندازد، دوری کنند. علاوه بر این، خوب است هر مسلمانی بکوشد که بدنی قوی و نیرومند داشته باشد تا در زندگی از سلامت برخوردار باشد

و بتواند بهتر فعالیت کند و در هنگام خطر و مبارزه با دشمنان دین پیروزمندانه عمل نماید. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و امام علی علیه السلام از دلاوران زمان خود بودند و در تمام جنگ ها شجاعانه می جنگیدند. البته قوی شدن بدن وقتی ارزشمند است که قوت بازو سبب تواضع و فروتنی انسان شود، نه فخرفروشی بر دیگران) (۳۰)

۲- کسانی که برای تقویت رابطهٔ صمیمانه میان خویشان و همسایگان و سلامت اخلاقی افراد خانواده در برگزاری بازی ها و ورزش های دسته جمعی پیش قدم می شوند، از پاداش اخروی بهره مند خواهند شد.

۳- شرط بندی، از امور زیان آور روحی و اجتماعی است و انجام آن، حتی در بازی ها و ورزش های معمولی نیز حرام می باشد.

۴- اگر ورزش و بازی های ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی بندوباری های دنیای کنونی ضرورت یابد، فراهم کردن امکانات آن واجب کفایی است.

دانش تکمیلی

برای مطالعهٔ بیشتر در خصوص حکم شرط بندی های دوستانه و نیز گرفتن پول جهت شرکت در برخی مسابقات ورزشی به وبگاه گروه قرآن و معارف بخش «دانش تکمیلی»، مراجعه کنید.

۳- عرصهٔ اقتصاد:

در عصر حاضر سبکی از زندگی اقتصادی ^{۳۱} که مبتنی بر تولید انبوه کالا و مصرف فراوان ^{۳۱} و نیز توجه

۱- بازی مجموعه فعالیت هایی است که برای نشاط و تفریح انجام می شود. ورزش مجموعهٔ حرکاتی است که برای سلامتی جسمانی و تقویت اندام هاست. بازی های ورزشی، آن دسته از بازی هایی هستند که هم سبب نشاط و فرح می شوند و هم به تقویت اندام ها کمک می کنند، مانند فوتبال، والیبال، دو و میدانی و بسیاری از بازی های محلی.

۳۲. برای اینکه بتوانیم بر مشکلات اقتصادی ناشی از تمدن جدید و معضلات داخلی فائق شویم و در مسیر عدالت و رشد اقتصادی حرکت کنیم باید چه مواردی را رعایت کنیم؟

۳۳. باید مسئولین کشور در مدیریت اقتصاد چه اهدافی را دنبال کنند؟ شهریور ۹۸ انسانی - دی ۹۸ تهری

به رفاه بیش از حد و لذت‌های مادی است، در غرب رایج شده که سایر ملت‌ها را نیز تحت تأثیر قرار داده است. برای اینکه بتوانیم بر مشکلات اقتصادی ناشی از تمدن جدید و معضلات داخلی فائق شویم و در مسیر عدالت و رشد اقتصادی حرکت کنیم، لازم است موارد زیر را به دقت رعایت کنیم:

۱- مسئولین باید اقتصاد کشور را به گونه‌ای مدیریت کنند که سه هدف زیر محقق شود:

۳۳ اول (استقلال اقتصادی و عدم سلطه و نفوذ بیگانگان؛ دوم، پیشروی به سوی عدالت و قسط و کاهش فاصله طبقاتی؛ سوم، حرکت به سوی آبادانی و عمران در عین دوری از دنیازدگی و تجمل‌گرایی) ۳۳

۳۲ (بکوشیم که رزق و روزی حلال به خانه بیاوریم و از همهٔ اموری که سبب ناپاک شدن روزی ما می‌شود، مانند تولید کالا با کیفیت پایین و فریبکاری در معامله خودداری کنیم) تا ۳۲ هم آثار مثبت روزی حلال را در زندگی خود و تربیت فرزندان مشاهده کنیم و هم به اقتصاد کشور کمک نماییم.

رسول خدا ﷺ می‌فرماید: **عبادت ده جزء دارد که نه جزء آن، کسب و کار حلال است!**

۳۲ (برای آشنایی با حلال و حرام در کسب و کار و تجارت باید با احکام تجارت آشنا شویم تا گرفتار کسب حرام نگردیم.) حضرت علی (ع) در این باره می‌فرماید:

حدیث امام علی (ع)

يَا مَعْشَرَ التَّجَارِ،

الْفِقَّةَ،

نُمِّ الْمُتَجَرِّ؛

مخاطب تاجران و بازرگانان

در مورد ضرورت آشنایی با احکام تجارت قبل از ورود

به عرصه‌ی کار و تجارت برای گرفتار نشدن به کسب حرام

ای گروه تاجران و بازرگانان!

اول یادگیری مسائل شرعی تجارت،

سپس تجارت کردن.

۳۲ (بکوشیم که همه از کالای ایرانی استفاده کنیم و کالای مرغوب در اختیار مردم قرار دهیم) اگر ۳۲

مصرف کالاهای خارجی سبب وابستگی کشور شود، واجب است از خرید آن خودداری شود.

۴۴ (اشرافی‌گری، تجمل‌گرایی برخی مسئولین و فساد اداری و مالی، یکی از مهم‌ترین عوامل عقب‌ماندگی اقتصادی و به‌وجود آمدن فاصله طبقاتی است که علاوه بر آثار منفی اقتصادی، باعث بی‌اعتمادی عمومی و رواج تجمل‌گرایی و مصرف‌گرایی در میان مردم می‌شود) بنابراین، بر مسئولین و مدیران کشور واجب است که از این شیوه زندگی اجتناب کنند و با اسوه قرار دادن خود، دیگران را به سوی یک اقتصاد سالم دعوت کنند. مجموعهٔ افراد جامعه نیز باید با پیروی از پیامبر اکرم ﷺ و امر به معروف و نهی از منکر روابط اقتصادی را سالم نگه دارند.

۱ - قاعدة نفی سبیل

۲ - بحار الأنوار، مجلسی، ج ۱۰۳، ص ۹.

۳ - کافی، کلینی، ج ۵، ص ۱۵۰.

۱۱۷

۳۴. یکی از مهمترین عوامل عقب‌ماندگی اقتصاد و فاصله طبقاتی را بنویسید و پیامد آن را ذکر کنید!

شکل دوم سوال: چرا مسئولین و مدیران کشور، باید از اشرافی‌گری و تجمل‌گرایی اجتناب کنند؟ دی ۹۸ انسانی

۳۵. امروزه کشورهای سلطه‌گر، چگونه دیگر کشورها را به خود وابسته می‌کند؟

۳۶. دولت روابط اقتصادی با کشورهای سلطه‌گر را چگونه باید تنظیم کند؟

بررسی

برخی می‌گویند: «ما از کالای ایرانی استفاده خواهیم کرد به شرطی که بهتر یا هم‌ردیف کالای خارجی باشد.» نظر شما در این باره چیست؟

۳۲- از تخریب محیط‌زیست پیرامون خود جلوگیری کنیم) با توصیه به اطرافیان استفاده از سموم شیمیایی، پلاستیک، کاغذ و مانند آن را به حداقل برسانیم.

۳۴- ممکن است در محیط زندگی ما، مانند مدرسه، محله و محیط کار افرادی بی‌بضاعت زندگی کنند که زندگی تجملی دیگران غم و اندوه آنان را به دنبال داشته باشد) از این‌رو بهتر است از مدگرایی و تجمل در پوشش و سایر ابعاد زندگی دوری کرده و ساده‌زیستی پیشه نماییم.

۳۵- امروزه کشورهای سلطه‌گر می‌کوشند تا از طریق برقراری روابط تجاری هدفمند، کنترل اقتصادی سایر کشورها را به دست بگیرند و آنها را به خود وابسته نمایند و استقلال آنان را از بین ببرند) بنابراین) (بر دولت واجب است روابط اقتصادی با کشورها را به گونه‌ای تنظیم کند که آن کشورها نتوانند در مواقع خطر کشور ما را تحت فشار قرار دهند) ۳۶

۸- از آنجا که رژیم صهیونیستی، سرزمین مسلمانان را به کمک انگلستان در سال‌های قبل به زور تصرف کرده و در آنجا غاصبانه یک کشور تشکیل داده است، هر نوع تجارتی که به نفع این رژیم باشد، همچون وارد کردن و ترویج کالاهایی که سرمایه‌داران این رژیم در آن شریک هستند حرام است.

پاسخ بررسی بالای صفحه: زمانی که کالای ایرانی هم کیفیت و هم قیمت خارجی است که همه مردم می‌دانند باید جنس ایرانی خرید کنند منظور از حمایت از کالای ایرانی این است که هر چند کالا ایرانی از مشابه خارجی کیفیت کم تری دارد ما کالای ایرانی را می‌خریم تا به تولید کننده ایرانی فرصت تولید می‌دهیم که تولید بیشتر باعث افزایش کیفیت، ارزان تر شدن آن و اشتغال مردم و بهبود وضع اقتصادی همه مردم می‌شود. تولید کننده نیز باید قدر حمایت مردم را بداند و در مسیر پیشرفت حرکت کند.

ب) درستی یا نادرستی گزاره های زیر را با (ص/غ) مشخص کنید.

۱. احکام و قوانین دین اسلام فقط سعادت و نیک بختی اخروی و ابدی را تأمین می کند. **فرداد ۹۸ تهری غ**
۲. میان نعمت های الهی در آخرت و بایدها و نبایدهای دین (احکام) ارتباط و هماهنگی برقرار است. **شهریور ۹۸ تهری ص**
۳. قمار یک کار بیپوده است و میان برنده و بازنده دشمنی به وجود می آورد. **دی ۹۸ تهری ص**
۴. بایدها و نبایدهای دینی و الهی با قوانین بشری که اهداف محدود و کوچکی دارند. قابل قیاس است. **فرداد ۹۹ تهری غ**
۵. احکام و قوانین دین اسلام، فقط زندگی سالم در دنیا را تضمین می کند. **فرداد ۹۹ انسانی غ**

ج) عبارت های زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

۱. قبل از ورود به عرصه تجارت، باید با ..... **احکام**... آن آشنا شویم تا گرفتار کسب حرام نگردیم. **فرداد ۹۸ انسانی**
۲. در احکام دین، هر دستور خداوند. دلایل خاص خود را دارد که ..... **حکمت** ..... آن حکم و دستور نامیده می شود. **فرداد ۹۸ تهری**
۳. اشرافی گری برخی مستولان و فساد اداری و مالی، یکی از عوامل عقب ماندگی ..... **اقتصادی** ..... است. **فرداد ۹۹ تهری**
۴. یکی از مهم ترین مصادیق قاعده ..... **نفی سبیل** ..... این است که مانع سلطه ی رسانه ای بیگانگان بر کشور شویم. **فرداد ۹۹ انسانی**

ح) احکام

حکم هر یک از موارد زیر را بنویسید. (جایز - مستحب - واجب - مکروه - حرام) **فرداد ۹۸ انسانی**

الف) ورزش کردن به قصد آمادگی برای انجام وظایف الهی .... **مستحب**

ب) تلاش برای پیشرفت علمی و افزایش تولید داخلی .... **واجب**

ج) استفاده از موسیقی سنتی یا مدرن غیر لهوی .... **جایز**

ح) احکام حکم هر یک از موارد زیر را بنویسید : واجب - واجب کفایی - حرام - مستحب (یک مورد اضافی است) **فرداد ۹۸ تهری**

۱- هر نوع تجارت به نفع رژیم صهیونیستی .... **حرام**

۲- تلاش برای پیشرفت علمی ، صنعتی و افزایش تولید داخلی .... **واجب**

۳- تولید فیلم های سینمایی و تلویزیونی، تاریخی و اجتماعی به سبب اعتلای فرهنگ اسلامی و تربیت دینی .... **واجب کفایی**

حکم هر یک از موارد زیر را بنویسید : واجب - جایز - واجب کفایی - مستحب (یک مورد اضافی است) **شهریور ۹۸ تهری**

الف) شرکت در مجالس شادی جهت تقویت صلہ رحم .... **مستحب**

ج) فراهم کردن زیرساخت های لازم توسط دولت اسلامی برای پایگاه های ارتباطی بومی و داخلی .... **واجب**

د) توزیع انواع آثار هنری به منظور گسترش فرهنگ و معارف اسلامی و مبارزه با تهاجم فرهنگی .... **واجب کفایی**

حکم هر یک از موارد زیر را بنویسید. (جایز - مستحب - واجب کفایی - مکروه - حرام) **شهریور ۹۸ انسانی**

الف) تولید مستند اجتماعی به نیت تربیت دینی .... **واجب کفایی**

ب) شرکت در جشن های مذهبی و ملی که موجب تبلیغ دین شود. .... **مستحب**

ج) شرط بندی در بازی ها و ورزش های معمولی .... **حرام**

حکم هر یک از موارد زیر را مشخص کنید. (واجب - مستحب - مکروه - حرام : یک مورد اضافی است.) **دی ۹۸ تهرینی**

الف) بهره بردن از وسایل ارتباطی داخلی .... **واجب**

ب) شرکت در مجالس شادی به منظور تبلیغ دین .... **مستحب**

ج) شرط بندی کردن در بازی ها و ورزش های معمولی .... **حرام**

حکم هر یک از موارد زیر را بنویسید. (حلال و جایز - مستحب واجب کفایی - مکروه - حرام) **دی ۹۸ انسانی**

الف) استفاده از ابزارها و آلات موسیقی برای اجرای سرودهای فرهنگی مفید .... **حلال و جایز**

ب) تماشا کردن تصاویر یا متونی که موجب انحراف و فساد می شوند. .... **حرام**

ج) فراهم کردن امکانات ورزشی برای دور شدن مردم از فساد در شرایط ضروری .... **واجب کفایی**

هر یک از عبارات زیر چه حکمی دارد؟ «جایز - واجب کفایی - مستحب - مکروه - حرام: یک مورد اضافی است.» **فرورداد ۹۹ تهرینی**

الف) وابستگی کشور به بیگانگان با خریدن کالاهای خارجی .... **حرام**

ب) استفاده از آلات موسیقی برای برنامه های فرهنگی مفید .... **جایز**

ج) شرکت کردن در مجالس شادی جهت تقویت صلح رحمی یا تبلیغ دین .... **مستحب**

د) ضرورت فراهم کردن امکانات ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد .... **واجب کفایی**

حکم هر یک از موارد زیر را بنویسید. (واجب - جایز - واجب کفایی - حرام) **فرورداد ۹۹ انسانی**

الف) هرنوع تجارت به نفع رژیم صهیونیستی .... **حرام**

ب) اجتناب مسئولین و مدیران کشور از اشرافی گری .... **واجب**

ج) فراهم کردن امکانات ورزشی برای دور شدن مردم از فساد .... **واجب کفایی**

د) شرکت در مجالس شادی مانند جشن عروسی و جشن های مذهبی و ملی .... **جایز**

سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَّاهُمْ عَن قِبَلَتِهِمُ الَّتِي
كَانُوا عَلَيْهَا قُلٌ لِّلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَن
يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٢٢١﴾ وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ
أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ
عَلَيْكُمْ شَهِيدًا ۖ وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا
لِنَعْلَمَ مَن يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّن يَنْقَلِبُ عَلَى عَقْبَيْهِ ۗ وَإِن
كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ ۗ وَمَا كَانَ
اللَّهُ لِيُضَيِعَ ائِمَانَكُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَتُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٢٢﴾
قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ
قِبْلَةً تَرْضَاهَا ۗ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ۗ وَ
حَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ ۗ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّهِمْ ۗ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ
عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿٢٢٣﴾ وَلَئِن آتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
بِكُلِّ آيَةٍ مَا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ ۗ وَمَا أَنْتَ بِتَابِعٍ قِبَلَتِهِمْ ۗ وَ
مَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ ۗ وَلَئِن آتَبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ مِن
بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٢٢٤﴾